

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 30 mars 2006 *

I mål C-495/04,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, som framställts av Hoge Raad der Nederlanden (Nederländerna), genom beslut av den 26 november 2004 som inkom till domstolen samma dag, i målet

A.C. Smits-Koolhoven

mot

Staatssecretaris van Financiën,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av K. Lenaerts, tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, samt domarna M. Ilešič och E. Levits (referent),

* Rättegångsspråk: nederländska.

generaladvokat: A. Tizzano,
justitiesekreterare: avdelningsdirektören M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 19 oktober 2005,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- A.C. Smits-Koolhoven, genom C.H. Bouwmeester och B.S. Mulier, advocaten,
- Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster och D.J.M. de Grave, båda i egenskap av ombud,
- Frankrikes regering, genom G. de Bergues och C. Jurgensen-Mercier, båda i egenskap av ombud,
- Finlands regering, genom A. Guimaraes-Purokoski, i egenskap av ombud,
- Europeiska gemenskapernas kommission, genom K. Gross och A. Weimar, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 7.2 i rådets direktiv 95/59/EG av den 27 november 1995 om andra skatter än omsättningsskatter som påverkar förbrukningen av tobaksvaror (EGT L 291, s. 40).
- 2 Begäran har framställts av Hoge Raad der Nederlanden (Nederländernas högsta domstol) i ett mål mellan Smits-Koolhoven och Staatssecretaris van Financiën (statssekreteraren vid finansministeriet) angående uppbörd av punktskatt för örtcigaretter.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

- 3 Tobaksvaror är belagda med en punktskatt som är harmoniserad på gemenskapsnivå. I direktiv 95/59 definieras de olika produktkategorier för vilka punktskatt skall utgå. Där anges också hur skatten skall beräknas.

4 I artikel 4.1 i detta direktiv definieras begreppet cigaretter på följande sätt:

”Följande skall anses som cigaretter:

- a) Tobaksrullar som går att röka som de är och som inte är cigarrer eller cigariller enligt definitionen i artikel 3.
- b) Tobaksrullar som medelst enkel, icke-industriell hantering kan införas i cigarettpappersrör.
- c) Tobaksrullar som medelst enkel, icke-industriell hantering kan rullas in i cigarettpapper.

...”

5 Begreppet röktnobak definieras i artikel 5 i direktivet.

6 Artikel 7.2 i samma direktiv har följande lydelse:

”Produkter som helt eller delvis består av andra ämnen än tobak men som i övrigt uppfyller kriterierna i artiklarna 4 och 5 skall likställas med cigaretter respektive röktobak.

Utan hinder av första stycket behandlas produkter som inte innehåller någon tobak och som används uteslutande för medicinska ändamål inte som tobaksvaror.”

7 I artikel 1.2 i rådets direktiv 65/65/EEG av den 26 januari 1965 om tillnärmning av bestämmelser som fastställts genom lagar eller andra författningar och som gäller farmaceutiska specialiteter (EGT 1965, 22, s. 369; svensk specialutgåva, område 13, volym 1, s. 67), i dess lydelse enligt rådets direktiv 93/39/EEG av den 14 juni 1993 om ändring av direktiv 65/65/EEG, 75/318/EEG och 75/319/EEG avseende läkemedel (EGT L 214, s. 22; svensk specialutgåva, område 13, volym 24, s. 178) (nedan kallat direktiv 65/65), definieras begreppet läkemedel som ”varje substans eller kombination av substanser som tillhandahålls för att behandla eller förebygga sjukdom hos människor eller djur” eller ”varje substans eller kombination av substanser som är avsedd att tillföras människor eller djur i syfte att ställa diagnos eller att återställa, korrigera eller modifiera fysiologiska funktioner”.

De nationella bestämmelserna

8 Enligt artikel 1.1 f i den nederländska lagen om punktskatter av den 31 oktober 1991 (Wet op de accijns, Stb. 1991, nr 561), skall punktskatt tas ut för tobaksvaror.

- 9 Artikel 64.1 i den ovannämnda lagen, genom vilken artikel 7.2 andra stycket i direktiv 95/59 införlivas med nederländsk rätt, har följande lydelse:

”Undantag från punktskatteplikt beviljas, enligt vissa villkor och med vissa begränsningar som skall fastställas genom förordning, beträffande försäljning och import av:

...

f) cigaretter och röktnobak som helt och hållet består av andra ämnen än tobak och som uppenbarligen är avsedda att användas för medicinska ändamål.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 10 Vid tiden för omständigheterna i målet i den nationella domstolen bedrev A. C. Smits-Koolhoven (nedan kallad klaganden i målet vid den nationella domstolen) grossisthandel, för vidareförsäljning till detaljhandeln, med produkter som benämndes örtcigaretter. Det rörde sig om cigaretter som inte innehåller tobak, utan örter, framför allt kransblommiga växter.
- 11 Cigaretterna bestod av icke medicinskt verksamma ämnen och såldes receptfritt men endast av apotek och ”drogisterijen” (affärer för försäljning av receptfria läkemedel, skönhetsartiklar etcetera). Varje cigarettpaket var försett med ett klistermärke med texten ”örtcigaretter för medicinskt bruk”. Vid köpet av ett

sådant cigarettpaket erhöll kunden dessutom en informationslapp där produkten framställdes som ett hjälpmedel för att sluta röka. Informationen hade godkänts av Keuringsraad Openlijke Aanprijzing Geneesmiddelen/Keuringsraad Aanprijzing Gezondheidsproducten (nedan kallad KOAG/KAG), vilket är en icke-statlig organisation som övervakar reklam avseende läkemedel och hälsoprodukter.

- 12 Ingen punktskatt erlades för örtcigaretterna. I en skrivelse av den 20 juli 1995 som var ställd till klaganden i målet vid den nationella domstolen angav skattemyndigheten att örtcigaretter, vid uppbörd av punktskatt, skall betraktas som cigaretter och därmed som tobaksvaror, och att de inte kan undantas från beskattning med stöd av artikel 64.1 f i den nederländska lagen om punktskatter, eftersom de inte är avsedda att användas för medicinska ändamål.
- 13 Följaktligen ålades klaganden i målet vid den nationella domstolen att för perioden den 1 augusti 1995–15 juni 1999 i efterhand erlägga punktskatt för tobaksvarorna.
- 14 Klaganden i målet vid den nationella domstolen begärde omprövning av beslutet och motparten i målet vid den nationella domstolen beslutade att inte vidta ändring. Klaganden överklagade därefter beslutet till Gerechtshof te Leeuwarden (appellationsdomstolen i Leeuwarden). Denna domstol fastställde beslutet om uttag av punktskatt i efterhand för tobaksvarorna.
- 15 Klaganden i målet vid den nationella domstolen ansåg att Gerechtshof te Leeuwarden hade gjort en alltför restriktiv tolkning av begreppet medicinska ändamål i artikel 64.1 f i den nederländska lagen om punktskatter och överklagade

domen till Hoge Raad der Nederlanden, som beslutade att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

”Skall sådana örtcigaretter som de ifrågavarande, som inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen, men däremot med godkännande från [KOAG/KAG] säljs under benämningen ’örtcigaretter för medicinskt bruk’ som hjälpmedel för att sluta röka, anses omfattas av undantaget enligt artikel 7.2 i direktiv 95/59 som avser varor som används uteslutande för medicinska ändamål?”

Tolkningsfrågan

- 16 Den hänskjutande domstolen har ställt frågan för att få klarhet i huruvida artikel 7.2 i direktiv 95/59 skall tolkas så, att dessa cigaretter utan tobak som inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen men som för kunden framställs och saluförs som ett hjälpmedel för personer som vill sluta röka används ”uteslutande för medicinska ändamål”, i den mening som avses i andra stycket i denna bestämmelse.
- 17 Domstolen erinrar inledningsvis om att direktiv 95/59 ingår i en politik för harmonisering av strukturerna för punktskatter för tobaksvaror, och att denna politikens syfte är att förhindra snedvridning av konkurrensen mellan de olika kategorierna av tobaksvaror som tillhör samma grupp (dom av den 19 oktober 2000 i mål C-216/98, kommissionen mot Grekland, REG 2000, s. I-8921, punkt 18). För att säkerställa en enhetlig tillämpning måste begreppen i direktivet ges en självständig tolkning, på grundval av de aktuella bestämmelsernas lydelse och direktivets ändamål (se, för ett liknade resonemang, dom av den 1 april 2004 i mål

C-389/02, Deutsche See-Bestattungs-Genossenschaft, REG 2004, s. I-3537, punkt 19).

- 18 I detta sammanhang skall det påpekas att artikel 7.2 första stycket i direktiv 95/59 innehåller en huvudregel. Enligt denna huvudregel skall produkter som, trots att de helt eller delvis består av andra ämnen än tobak, ändå uppfyller de övriga kriterierna för cigaretter och röktobak i artiklarna 4 och 5 i nämnda direktiv likställas med cigaretter och röktobak. De enda produkter som undantas från denna regel är enligt artikel 7.2 andra stycket i samma direktiv sådana produkter som dels inte innehåller någon tobak, dels används "uteslutande för medicinska ändamål". I detta stycke görs således en distinktion mellan två typer av produkter som inte innehåller någon tobak beroende på om de används på ett sådant sätt eller inte. Endast de förstnämnda omfattas av undantaget.
- 19 Man behöver således fastställa kriterier för att kunna skilja de produkter som används uteslutande för medicinska ändamål från dem som inte används på detta sätt eller inte uteslutande gör det.
- 20 Av vad som framgår av beslutet om hänskjutande förefaller den nationella domstolen tveka mellan två kriterier, nämligen dels cigaretternas innehåll, dels det sätt på vilket de framställs för kunden. Den omständigheten att cigaretterna inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen indikerar att dessa inte används uteslutande för medicinska ändamål, samtidigt som det sätt på vilket de framställs för kunden talar för att de används på ett sådant sätt.
- 21 Cigaretternas innehåll kan anses vara ett lämpligt kriterium för att avgöra huruvida det rör sig om en medicinsk användning. En produkt som innehåller ämnen som när de förbränns och inandas ger medicinska verkningar på människokroppen kan, genom sin verkan, skiljas objektivt från en produkt som inte innehåller några sådana ämnen.

- 22 För att avgöra huruvida en viss produkt kan användas för medicinska ändamål skall det således undersökas om produkten innehåller ämnen som när de förbränns och inandas ger vetenskapligt fastställda medicinska verkningar av botande eller förebyggande slag.
- 23 De cigaretter som är i fråga i målet vid den nationella domstolen innehåller dock inga sådana ämnen.
- 24 Klaganden i målet vid den nationella domstolen har emellertid gjort gällande att de örtcigaretter som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, trots att de inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen, skall anses användas uteslutande för medicinska ändamål, eftersom rökningen av dessa cigaretter underlättar tobaksavvänjning.
- 25 Att godta detta argument skulle dock innebära att alla cigaretter som inte innehåller någon tobak, och således kan konsumeras som en ersättningsprodukt, skulle anses användas uteslutande för medicinska ändamål. Det skulle uppenbarligen strida mot syftet med och logiken i artikel 7.2 andra stycket i direktiv 95/59, som beskrivs i punkt 18 i förevarande dom. Argumentet kan således inte godtas.
- 26 Frågan är följaktligen huruvida det sätt på vilket de framställs för kunden, under dessa förhållanden, kan anses vara relevant för bedömningen av huruvida cigaretterna används uteslutande för medicinska ändamål, och huruvida det sätt på vilket de framställs för kunden kan utgöra ett kriterium för att skilja de cigaretter som används på detta sätt från produkter som inte gör det eller som inte uteslutande gör det.

- 27 Klaganden i målet vid den nationella domstolen har härvid gjort gällande att cigaretterna skall anses användas uteslutande för medicinska ändamål, eftersom de, med godkännande från KOAG/KAG, för kunden framställs som produkter för medicinskt bruk med botande och förebyggande egenskaper och en normalt upplyst konsument uppfattar dem som ett läkemedel.
- 28 Detta argument kan inte godtas. Frågan huruvida cigaretterna används uteslutande för medicinska ändamål kan inte besvaras endast utifrån hur de framställs för kunden, hur de saluförs eller hur allmänheten uppfattar dem, utan att huvudregeln i artikel 7.2 första stycket i direktiv 95/59 urholkas. Det skulle nämligen innebära att det räcker att för kunden framställa en viss produkt på ett annat sätt eller saluföra den på ett annat sätt för att den skall omfattas av det undantag som föreskrivs i andra stycket i ovannämnda bestämmelse, med följden att produkter som i övrigt är identiska skulle komma att behandlas på olika sätt i punktskattehänseende.
- 29 I detta avseende skiljer sig dessutom direktiv 95/59, genom syftet med och lydelsen av artikel 7.2 andra stycket, från direktiv 65/65 vars artikel 1.2 innehåller två alternativa och kompletterande definitioner av läkemedel, dels som produkter som för kunden framställs som läkemedel, dels som produkter som används som läkemedel (se dom av den 30 november 1983 i mål 227/82, Van Bennekom, REG 1983, s. 3883, punkt 22, och av den 28 oktober 1992 i mål C-219/91, Ter Voort, REG 1992, s. I-5485, punkt 11).
- 30 Syftet med direktiv 65/65, som i huvudsak är att skydda konsumenten genom att värna om folkhälsan, motiverar en sådan vid definition, vilken ger direktivet ett

vidsträckt tillämpningsområde. Såsom domstolen påpekade i punkt 17 i domen i det ovannämnda målet Van Bennekom, är syftet med det ”framställningskriterium” som följer av artikel 1.2 första stycket i direktivet att inte bara läkemedel som verkligen har terapeutiska eller medicinska effekter skall omfattas utan också produkter som inte är tillräckligt effektiva eller inte har den effekt som konsumenten har rätt att förvänta sig till följd av det sätt på vilket de framställs för kunden, så att konsumenten skyddas inte bara mot skadliga och giftiga läkemedel utan också mot olika produkter som används i stället för de läkemedel som bör användas. Syftet med direktiv 95/59, som anges i punkt 17 i förevarande dom, är dock ett helt annat och motiverar inte en sådan vid definition.

31 Artikel 7.2 andra stycket i direktiv 95/59 skall, eftersom den innehåller ett undantag från huvudregeln, tolkas restriktivt och kan inte tillämpas på produkter som för kunden framställs på ett sätt som antyder att de kan användas för medicinska ändamål, men vars egenskaper saknar objektiva särdrag som stöder detta.

32 Härav följer att överväganden som avser hur en produkt förpackas, saluförs eller uppfattas inte i sig räcker för att produkten skall omfattas av det undantag som föreskrivs i artikel 7.2 andra stycket i direktiv 95/59.

33 Den omständigheten att det sätt på vilket cigaretterna i fråga framställs för kunden har godkänts av KOAG/KAG påverkar inte denna bedömning. Denna organisation prövar inom ramen för ett system med självreglering huruvida reklam avseende läkemedel och hälsoprodukter är förenlig med uppförandereglerna på området, och när den godkänner en viss typ av reklam innebär detta inte att en kontroll har gjorts av om produkten i fråga uteslutande används för medicinska ändamål. Ett sådant godkännande kan inte vara avgörande för bedömningen av en produkts botande eller förebyggande egenskaper.

- 34 Av det ovan anförda följer att cigaretter som inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen inte kan anses användas för medicinska ändamål.
- 35 Mot bakgrund av vad som anförts ovan skall tolkningsfrågan besvaras med att artikel 7.2 i direktiv 95/59 skall tolkas så, att cigaretter utan tobak som inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen men som för kunden framställs och saluförs som ett hjälpmedel för personer som vill sluta röka inte används "uteslutande för medicinska ändamål", i den mening som avses i andra stycket i denna bestämmelse.

Rättegångskostnader

- 36 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 7.2 i rådets direktiv 95/59/EG av den 27 november 1995 om andra skatter än omsättningsskatter som påverkar förbrukningen av tobaksvaror skall tolkas så, att cigaretter utan tobak som inte innehåller några medicinskt verksamma ämnen men som för kunden framställs och saluförs som ett hjälpmedel för personer som vill sluta röka inte används "uteslutande för medicinska ändamål", i den mening som avses i andra stycket i denna bestämmelse.

Underskrifter